

فرشنامه ایران

■ مؤلف: فضل‌الله حشمتی رضوی

■ دکتر حسن آذریاد

ناشر: مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی

(پژوهشگاه)

کتاب فرشنامه ایران در دو قسمت مجزا تدوین شده است. قسمت اول اختصاص به «واژگان فرش» دارد. در این بخش واژگان و اصطلاحات رایج در قالی بافی یا توجه به منطقه جغرافیایی آن، واژه به واژه در چهارده بخش کلی درج گردیده و سعی شده تا واژه با تعریفی ساده و روشن همراه باشد و برای دریافت دقیق تر تلفظ هر واژه، از نشانه‌های آواشناسی معمول بهره‌گیری شده است. مدخل‌گزینی مواد گردآوری شده بر اساس موضوعی و حتی الامکان با توجه به روند تولید انجام شده تا هنگام مطالعه بتوان هر بار، به ترتیب مجموعه‌ای از واژگان مربوط به زمینه ویژه‌ای از کار را مرور کرد.

برخی واژگان مندرج در این واژه‌نامه مانند «طرح»، «رنگ» و «بافت» که اساسی‌ترین و مهم‌ترین واژگان قالی‌بافی است در بسیاری از کتاب‌های مورد بررسی فراوان تکرار شده و همه با آن آشنا هستند ولی برخی دیگر از واژه‌ها تنها یک بار و آن هم در یک کتاب و یا یک منطقه رایج است (و آن هم محدود) و در نتیجه نسبتاً «مهمجور» محسوب می‌شود. ولی بعضی از این واژگان «مهمجور» چنان گویاست و چنان مستقیم به عمق معنی راه می‌برد که تبلوری از بیش‌ترین معنی در کوتاه‌ترین صورت‌ها دارد. قسمت اول فرشنامه در چهارده بخش خلاصه می‌شود که عبارتند از:

بخش اول - مصالح

بخش دوم - آماده‌سازی مصالح

بخش سوم - خوراک قالی

بخش چهارم - ابزار قالیبافی

بخش پنجم - نقشه‌بندی

بخش ششم - طرح

بخش هفتم - نگاره

بخش هشتم - رنگ

بخش نهم - بافت

بخش دهم - کیفیت فرش

بخش یازدهم - رفو - قالیشویی

بخش دوازدهم - فرشینه پا

بخش سیزدهم - نیروی کار و دستمزد

بخش چهاردهم - کانون‌های قالیبافی ایران

قسمت دوم فرشنامه اختصاص به «مؤلفه‌های

جنبی» دارد. این قسمت شامل موضوعاتی است که

نمی‌توان آنها را جزء واژگان فرش قلمداد کرد. این

قسمت در یازده بخش تنظیم شده که عبارتند از:

بخش اول - صادرات فرش

بخش دوم - ترمینال و شناسنامه فرش

بخش سوم - نهادهای سازمانی فرش

بخش چهارم - بیماری‌های فرشبافی

بخش پنجم - استانداردهای آموزشی فرش

بخش ششم - آمار فرش

بخش هفتم - نقشه کامپیوتری فرش

بخش هشتم - نام‌آوران فرش

بخش نهم - فرش‌های موزه‌ای
بخش دهم - تصاویر نگاره‌های فرش
بخش یازدهم - معادل واژگان فرش
بخش دوازدهم - کتابنامه

کتاب حاضر در زمینه‌های فرهنگی، هنری،

اجتماعی، فنی، اقتصادی و تشکیلاتی به نحوی تنظیم

شده که اکثر فصول آن با یکدیگر مربوط بوده و هر

بخش می‌تواند مقدمه و یا تکمیلی برای فصول بعد یا

قبل باشد. مطالب کتاب از نظر آموزشی در حال حاضر

مورد استفاده دانشجویان فرش و صنایع دستی است.

در این کتاب تصویر اکثر فرش‌های نفیس ایران در

بیست موزه جهان به چاپ رسیده است. قسمت پایانی

کتاب به ترجمه کلیات کتاب به زبان انگلیسی است که

خلاصه شده همه قسمت‌ها و فصول کتاب به زبان

بیگانه است. کتاب فرشنامه ایران در ۵۶۰ صفحه و قطع

بزرگ در دسترس علاقمندان قرار گرفته است.

در ذیل قسمتی از مقدمه کتاب می‌آید. «..... آنچه

نقش می‌شود، گرچه در مجموع به گونه‌ای، همان است

که قرن‌ها پیش بوده است ولی باز هم در چشم،

خوشامیز است و در دل نشستنی. در بیرون نشانه‌ای از

توانایی فراوان هنرمندان ایران در نقش‌پردازی، و در

درون شوری که به زبان نگاره‌ها بیان می‌شود و این قالی

پر نقش و نگار ایران، همراه زندگی مردم این آب و

خاک، سرگذشتی دارد که، همچنان که معمول زندگی

است، در فراز و نشیب‌هایی بوده است و درخشش‌ها و

خاموشی‌هایی داشته است ولی کدامین جلوه راستین

زندگی است که حتی خاموشی آن نیز نشانی از بالندگی

نباشد؟»